

המדינה אומרת לא לבג"ץ: "חקיקה בעניין סעיף היציבות – רק על הסכמים עתידיים ולא על מתווה הגז"

הממשלה דוחה את המלצת בג"ץ: "סעיף היציבות לא נדרש בחקיקה"

כצפוי טוענת המדינה כי אין צורך להחזיר את מתווה הגז לכנסת – ושופטי בג"ץ יכריעו בנושא בימים הקרובים • העותרים: "מכופפים את הדמוקרטיה בגלל קושי קואליציוני"

אבי בר-אלי

פרדוקס קשה בעמדת המדינה

עו"ד אפי מיכאלי, שעתר לבג"ץ נגד סעיף היציבות מטעם המרכז האקדמי למשפט ולעסקים, אמר כי "דחיית הצעת בית המשפט מבליטה את האבסורד בהתנהלות המדינה. אם לא ניי תן לחוקק חוק, כאמור, אז כיצד יכולה הממשלה – שהיא הרשות המבצעת – לתת הבטחה שהחוק אינו מסמיך אותה לתת? מדובר בפרדוקס קשה בעמדתה של המדינה, שכן אם הממשלה פועלת רק על פי מה שהחוק מסמיך אותה לבצע, אז כיצד היא יכולה לבצע דבר שהחוק אינו מסמיך אותה לעשות?"

השופט אליקים רובינשטיין צילום: אמיל סלמן

בנימין נתניהו, בדין בשבוע שעבר צילום: אוריה תדמור

"עמדת המדינה היא כי אין מקום לנקוט דרך של חקיקה לשם עיגון סעיף היציבות במי מתווה הגז" – כך השיבה את מול הממשלה להרכב שופטי בג"ץ בעתירות נגד מתווה הגז. בכך דחתה המדינה את הצעת השופטים מלפני שבוע לשקול את עיגון סעיף היציבות בחקיקה בכנסת. לאור זאת, צפויים שופטי בג"ץ לפרסם את הכרעתם בנושא בימים הקרובים. עמדת המדינה מתבססת על שלושה טיעונים, שלפיהם הממשלה מוסמכת לקבוע הוראות יציבות כהבטחה מינהלית; מתווה הגז כבר אושר בכנסת בהצבעה (אף שהצבעה זו נעשתה רק על הודעת ראש הממשלה בנוגע למתווה); וכן, חוסר ההתאמה של הליך חקיקה לצורך אישור הסעיף, והסיכון כי יביא לסיכול המתווה.

מה כולל סעיף היציבות במתווה הגז?

1. הממשלה מתחייבת לא לשנות את נתח המדינה ברווחי הגז (GT) ולהתנגד להצעות חוק פרטיות לשינוי. אם יאושר חוק סותר – הממשלה תקדם הצעת חוק משלה לביטול.
2. הממשלה מתחייבת לא לשנות את הוראות מתווה הגז ולא ליזום שינוי בפטורים מהסדר כובל שהעניקה למונופול. הצעת חוק פרטית שתסותר זאת – תיענה בהתנגדות ממשלתית, לרבות הגשת הצעת חוק נגדית.
3. כל שינוי מהותי ברגולציה על הפקת הגז ייבחן בקפדנות.
4. תוקף התחייבות הממשלה יהיה ל-10 שנים. הפרת הוראות המתווה על ידי החברות לא תביא בהכרח לביטול ההתחייבות.
5. מימוש המתווה יוכל להאריך את תוקף הפטור מהסדר כובל ל-15 שנה.

מיכאלי ציין כי לטענת המדינה שלפיה המתווה אושר בכנסת, אין כל תוחלת, כלשונו. "ההליך בכנסת היה הליך הצהרתי בלבד, בעוד דבר הכנסת נשען מע בחקיקה. הימנעות הממשלה מלהביא את העניין לחקיקה, חרף שפת את החולשה הפוליטית של הממשלה בכנסת ולפיכך אנחנו סבורים כי לא ראוי לכוף את כל המנגנון דמוקרטי של מדינת ישראל רק בשל קושי קואליציוני נקודתי כזה או אחר."

ח"כ שלי יחימוביץ', שעתרה אף היא לבג"ץ באמצעות עו"ד גלעד ברנע והגי קלעי הוסיף פה: "סירובו של ראש הממשלה להיענות להצעת בג"ץ, ותשובת המדינה כי המתווה כבר אושר בכנסת הם במקרה הטוב הטעיה מכוונת, ובפועל תשובה שקרית לחלוטין. מצער שבימים האחרונים המשיכה סביבתו של ראש הממשלה ליצור לחץ מכוון על שופטי בג"ץ, בהפרחת סכומי פיצויים אסטרטגיים ושקריים שלכאורה תיאליץ המדינה לשלם לחברות אם תיסוג מהמתווה."

מטה המאבק הגז מסר בתגובה כי "הפוליטיקאים המקדמים את מתווה מונופול הגז ממשיכים לייצג את עמדת טייקוני המונופול, ולא את טובת אזרחי ישראל. תגובת הממשלה לבג"ץ היא מצג שווה המלא באימים והפחדות, שכל מטרתו להרתיע את שופטי בג"ץ מלהכריע בנושא."

"אנחנו מתמקדים כעת בסעיף היציבות, ותוהים אם הוראות המתווה בעניין זה אפטריות בלי חקיקה ראשית. השאלה היא אם אין מקום, כדי להסיר ספקות ולמנוע סיכון שצריך להביא בחשבון, ללכת לחקיקה ראשית", אמר לפני שבוע יו"ר הרכב שופטי בג"ץ, אליקים רובינשטיין, כשנעל את יום הדיונים השני בעתירות נגד מתווה הפשרה הממשלתי. השופט רובינשטיין הציע למדינה לשקול את האפשרות לאשר את סעיף היציבות בחקיקה, ולהשיב על כך לבג"ץ בתוך שבוע.

ריים. זאת, למעט שינויים רוחביים במשטר הפיסקלי במשק, שאינם ייעודיים לענף הגז בלבד. בנוסף, מתווה הפשרה עם חברות הגז מבטיח לבעלי מאגר לווייתן "חסינות" מפני כל שינוי מבנה הבעלות בו, או חיוב בתחרות פנימית, לתקופה של עד 15 שנה – תוך הפקעת הסמכויות של הממונה על ההגבלים העסקיים. אם לא די בכך, מתחייבת הממשלה לפעול נגד הצעות חוק פרטיות שיוגשו בעתיד לכנסת בניסיון להפר הבטחה זו, תוך שהיא מתחייבת להגשת הצעות חוק נגדיות.

עוד נטען כי "גם אם תיקבע בפסק הדין בעתירות הלכה חדשה, שלפיה ללא עיגון בחקיקה ראשית לא ניתן לתת הבטחה מינהלית בדבר יציבות רגולטורית בהיקף שנקבע במתווה, ראוי לדעת המדינה שבהופי ישראל", נכתב בתשרי בת המדינה לבג"ץ.

עוד נטען כי "גם אם תיקבע בפסק הדין בעתירות הלכה חדשה, שלפיה ללא עיגון בחקיקה ראשית לא ניתן לתת הבטחה מינהלית בדבר יציבות רגולטורית בהיקף שנקבע במתווה, ראוי לדעת המדינה שהלכה חדשה שכזו תחול באופן צופה פני עתיד בלבד, ולא תחול על מתווה גז".

לפי סעיף היציבות שנקבע במתווה הגז, התחייבה הממשלה כי לא תבצע עוד שינויים במדיניות המיסוי בענף הגז והנפט ובסדרי היצוא, וגם לא תכתוב בענף שינויים מבניים נוספים, למשך עשור. כלומר, הממשלה תתחייב להסתפק בשינויים שביצעה במסגרת חוק ששינסקי (חוק מיסוי רווחי נפט), במסגרת החלטת היצוא מ-2013 (לאחר שינויה במסגרת המתווה) ובשינוי המבני שמעוגן במתווה, ואף תצהיר על כך כי "אינה רואה צורך בשינוי נוסף, שייראה מהותי בעיני המשקיע הסביר, בחלקו של הציבור ברווחים של בעלי המאגרי